

20. august 2019

Finansministeriet undervurderer værdien af uddannelse

DEBATINDLÆG

Skrevet af

Mie Dalskov Pihl

Chef for registeranalyse

Jon Nielsen

Chefanalytiker

Politikerne baserer i høj grad vigtige beslutninger på Finansministeriets 'regnemaskiner'. Men maskinerne regner forkert, og derfor går det ikke op for politikerne, hvor store gevinster der er ved at give folk uddannelse. Den nye regering må ændre på regnemaskinerne.

Kontakt

Kommunikationschef

Jesper Kirkbak

📞 50 73 71 34

✉️ jk@ae.dk

Når unge uden uddannelse bliver løftet til faglært niveau, får de bedre tilknytning til arbejdsmarkedet. De er generelt mindre arbejdsløse, de varetager mere produktive job til højere løn, og de betaler mere skat. Uddannelse er grundlæggende en god samfundsøkonomisk investering. Det er de fleste økonomer enige om. Men enigheden stopper, når vi bevæger os fra principielle betragtninger og ned i de ministerielle regneark.

De regneregler, som Finansministeriet bruger i dag, siger nemlig, at effekterne af at løfte unge uden uddannelse til faglært niveau er ret begrænsede. Og Finansministeriet bruger ikke sine egne regneregler, når der skal regnes på, hvad en ekstra uddannelsesindsats kan gøre for samfundet.

I AE har vi netop udgivet en ny publikation med omfattende beregninger af, hvad effekten på BNP, arbejdsudbud og de offentlige finanser er, når ufaglærte unge løftes til faglært niveau. Vi finder betydelig større effekter ved at opkvalificere ufaglærte unge end dem, Finansministeriet bruger. Med de nuværende regneregler undervurderer vi værdien af at investere i uddannelse. Det trækker i retning af, at vi investerer for lidt i uddannelse.

Uddannelseseffekten er større end antaget

Når man kigger på, hvordan faglærte og ufaglærte klarer sig på arbejdsmarkedet i dag, er der stor forskel. Mens hver anden ufaglært på 30 år står uden et job, gælder det kun for omkring hver syvende faglært.

Det store spørgsmål er så, hvor meget af den forskel der kan henføres til forskellen i uddannelsesniveau – og hvor meget der skyldes alt muligt andet. At faglærte klarer sig bedre på arbejdsmarkedet end ufaglærte skyldes nemlig ikke kun selve uddannelsen, men også at ufaglærte typisk bærer rundt på en lidt tungere bagage. Dem, der formår at tage en faglært uddannelse, har generelt lidt lettere ved tingene i uddannelses-systemet og på arbejdsmarkedet end dem, der som 30-årige ikke har en ungdomsuddannelse.

Vi har derfor undersøgt beskæftigelsesfremgangen for ufaglærte med forskellige skolekarakterer, med og uden fritidsjob og forskellig social baggrund. Gevinsten ved et uddannelsesløft varierer alt afhængigt af, hvem vi kigger på – men alle ufaglærte unge oplever en bedre tilknytning til arbejdsmarkedet ved at blive opkvalificeret til faglært niveau.

Vi finder, at 66-86 pct. af den forskel, der i dag er på arbejdsmarkedstilknytningen for ufaglærte og faglærte, skyldes, at de ufaglærte ikke har en uddannelse. Resten skyldes andre forhold. I økonomiske termer taler vi om et "gennemslag" på mellem 66 og 86 pct.

Til sammenligning regner Finansministeriet med et gennemslag på 25 pct. Finansministeriet antager dermed, at langt størstedelen af forskellen på, hvordan faglærte og ufaglærte klarer sig, skyldes andre forhold – og ikke direkte har noget med forskellen i uddannelsesniveau at gøre.

Når der er så stor forskel på vores beregninger og Finansministeriets, skyldes det bl.a., at vi har anvendt en bedre metode, som i nyere forskningslitteratur er hyppigt anvendt til at isolere effekter på individniveau. Det skyldes også, at vi har brugt de nyeste registerdata, og at vi udelukkende fokuserer på springet fra ufaglært til faglært. Finansministeriet ser på alle uddannelser under ét. De antager groft sagt, at beskæftigelsesgevinsten er den samme, hvis man går fra grundskoleniveau til tømrer, som hvis man går fra syge-plejerske til læge.

De økonomiske vismænd har også regnet på gennemslaget, og deres resultater ligger på linje med vores.

Opkvalificering er en stor gevinst for samfundet og de offentlige kasser

Med et gennemslag på 66 pct. – hvilket ifølge vores beregninger er et konservativt skøn – kan vi udregne, hvordan uddannelsesløftet påvirker de offentlige finanser, BNP og arbejdsudbud.

Hvis man hvert år uddanner 2.000 ekstra ufaglærte, og hvis erhvervsskolernes udgifter pr. elev er de samme som i dag, vil uddannelsesløftet på lang sigt forbedre den offentlige saldo med ca. 3 mia. kr., ligesom den finanspolitiske holdbarhed vil blive forbedret. Selv hvis det skulle blive dobbelt så dyrt at uddanne de unge ufaglærte, fordi de formentlig er længere fra skolebænken og behøver mere støtte, vil det være en god forretning for samfundet.

Også Danmarks velstand vil blive forøget. Dansk BNP vil på langt sigt blive 12 mia. kr. højere, hvis vi fra 2019 og frem giver 2.000 ekstra ufaglærte en faglært uddannelse hvert år. Dertil vil arbejdsudbuddet blive løftet med 13.000 personer på langt sigt.

Hvis uddannelsesløftet blev kørt igennem regnemaskinerne i Finansministeriet med ministeriets nuværende antagelser, ville det på langt sigt kun give ca. 1 mia. kr. i statskassen og ca. 6.000 personer på arbejdsudbuddet.

Vi finder altså væsentligt større effekter ved at opkvalificere unge ufaglærte end Finansministeriet.

I dag uddanner erhvervsskolerne ca. 34.000 personer om året, så en stigning på 2.000 er ikke urealistisk. Det kræver først og fremmest, at vi bliver bedre til at fastholde eleverne på uddannelsen, for langt de fleste ufaglærte i 30-årsalderen har faktisk forsøgt at få en uddannelse, men er droppet ud undervejs.

Det vil være en rigtig god forretning for Danmark at give flere ufaglærte unge en uddannelse. De langsigtede effekter på BNP og arbejdsudbud er større, end hvis man med Finansministeriets regneregler afskaffer topskatten eller registreringsafgiften, om end effekterne af uddannelse kommer noget langsommere. Til forskel fra skattelettelserne vil en investering i et uddannelsesløft til ufaglærte samtidig reducere uligeheden, da det især kommer personer med lavere indkomster og ringere arbejdsmarkedstilknytning til gode. Endelig er uddannelse også en overskudsforretning for det offentlige, hvilket skattelettelser bestemt ikke er.

Vi håber derfor, at Finansministeriet fremover vil bruge resultaterne, så vi ikke fortsætter med at undervurdere uddannelse i de beregninger, som ofte lægger til grund for politiske prioriteringer.

Bragt i A4-Medier d. 20. august 2019.